

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายณกต เทพพิทักษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๖๙

เรื่องพิจารณาที่ ต. ๓๐/๒๕๖๙

วันที่ ๒๘ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๙

ระหว่าง	{	ผู้ตรวจการแผ่นดิน	ผู้ร้อง
		คณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะ	ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

การใช้รหัสแท่ง (Barcode) และรหัสคิวอาร์ (QR Code) บนบัตรเลือกตั้ง มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๗) มาตรา ๘๓ วรรคสอง และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง อันเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ร้องเรียนและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๗) บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ... (๗) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ ...” มาตรา ๘๓ วรรคสอง บัญญัติว่า “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบละหั้นใบ” และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละหนึ่งคน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้คนละหนึ่งคะแนน โดยจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด หรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้”

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๘ เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป และวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกาศกำหนดให้วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ เป็นวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

๑๗

ราษฎรเป็นการทั่วไป และกำหนดให้วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ เป็นวันเลือกตั้งล่วงหน้านอกเขตเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องทั้งสามจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ โดยกำหนดให้ใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ประเภท ได้แก่ บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง สีเขียว กระดาษขนาดมาตรฐานเอสี่ (เอกสารหมายเลข ๔) และบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ สีชมพู กระดาษขนาดพิเศษ (เอกสารหมายเลข ๓)

ในวันเลือกตั้ง เมื่อผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมาที่หน่วยเลือกตั้ง คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) คนที่หนึ่ง ตรวจสอบรายชื่อผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งกับบัตรประจำตัวประชาชนตามบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ส.ส. ๑/๓) ซึ่งมีรายการ ได้แก่ เลขประจำบ้าน เลขประจำตัวประชาชน ชื่อตัว - ชื่อสกุล เพศ และลำดับที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้ง ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ส.ส. ๑/๓) กปน. คนที่หนึ่ง จดลำดับที่ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในกระดาษแผ่นเล็ก และส่งให้กับ กปน. คนที่สองและคนที่สาม ดูแลบัตรเลือกตั้งแต่ละประเภท เขียนลำดับที่ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งบนต้นขั้ว และให้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งลงลายมือชื่อไว้บนต้นขั้ว กปน. ฉีกบัตรลงคะแนนเลือกตั้งออกจากต้นขั้ว และพับบัตรลงคะแนนเลือกตั้งตามรูปแบบ พร้อมทั้งส่งบัตรลงคะแนนเลือกตั้งทั้งสองประเภทที่พับแล้วให้แก่ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งทั้งสองประเภทเดินไปออกเสียงลงคะแนนที่คูหา เมื่อออกเสียงลงคะแนนแล้วพับบัตรลงคะแนนเลือกตั้ง นำบัตรลงคะแนนเลือกตั้งทั้งสองประเภทหย่อนใส่ในหีบบัตรแต่ละประเภท เมื่อปิดหีบบัตรเลือกตั้งในเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา กปน. นำบัตรเลือกตั้งแต่ละประเภทมานับคะแนนเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏการใช้รหัสคิวอาร์ (QR Code) บนบัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และรหัสแท่ง (Barcode) และรหัสคิวอาร์ (QR Code) บนบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ทั้งนี้ การเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยในคดีนี้ หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๙ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ และหมายความรวมถึง การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร การเลือกตั้งล่วงหน้า (นอกเขตเลือกตั้งและในเขตเลือกตั้ง)

ปัญหาข้อเท็จจริงที่จะต้องพิจารณาก่อนมีว่า การใช้รหัสแท่ง (Barcode) และรหัสคิวอาร์ (QR Code) บนบัตรเลือกตั้ง สามารถเชื่อมโยง สืบค้นกลับ หรือสืบทราบ ตลอดจนสามารถตรวจสอบตัวตนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ออกเสียงลงคะแนนรวมถึงผลการลงคะแนนได้ และการจัดเก็บบัตรเลือกตั้งต้นขั้ว และบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ส.ส. ๑/๓) ของผู้ถูกร้องทั้งสามสามารถเข้าถึงได้ หรือไม่

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการไต่สวนพบว่า บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง สีเขียว กระดาษขนาดมาตรฐานเอสี่ (เอกสารหมายเลข ๔) และบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ สีชมพู กระดาษขนาดพิเศษ (เอกสารหมายเลข ๓) บัตรเลือกตั้ง ๑ ฉบับ ประกอบด้วย ต้นขั้วและบัตรเลือกตั้ง ต้นขั้ว

ประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ หมายเลขเล่ม หมายเลขบัตร ลำดับที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) เขียนตัวเลขตามบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ส.ส. ๑/๓) ช่องสำหรับลงลายมือชื่อ กปน. และช่องสำหรับลงลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนบัตรเลือกตั้ง ประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ หมายเลขผู้สมัครหรือพรรคการเมือง แล้วแต่กรณี และช่องสำหรับลงคะแนนและไม่ประสงค์ลงคะแนน การจัดพิมพ์บัตรเลือกตั้งจะนำมาเข้าเล่มด้วย สันกาว โดยบัตรเลือกตั้ง ๑ เล่ม ประกอบด้วยบัตรเลือกตั้ง ๒๐ ฉบับ (เอกสารหมายเลข ศ ๒๖/๒) ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ปรากฏการใช้รหัสแท่ง (Barcode) และรหัสคิวอาร์ (QR Code) บนบัตรลงคะแนนเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ และรหัสคิวอาร์ (QR Code) บนบัตรลงคะแนนเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มีรหัสคิวอาร์ (QR Code) อยู่มุมบนด้านซ้ายของต้นขั้ว และมุมล่างด้านซ้ายของบัตรเลือกตั้ง ส่วนบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ มีรหัสแท่ง (Barcode) อยู่ตรงกลางด้านล่างของบัตรเลือกตั้ง และรหัสคิวอาร์ (QR Code) อยู่มุมบนด้านขวาของบัตรเลือกตั้ง รูปแบบของรหัสคิวอาร์ (QR Code) และรหัสแท่ง (Barcode) คือ สัญลักษณ์กราฟิกที่ใช้แทนข้อมูลดิจิทัลด้วยรูปแบบที่เครื่องอ่านหรืออุปกรณ์สแกนสามารถตีความได้ โดยรหัสคิวอาร์ (QR Code) เป็นการเก็บข้อมูลแบบ ๒ มิติ (๒D) จัดเก็บข้อมูลจำนวนมากกว่าแบบ ๑ มิติ ส่วนรหัสแท่ง (Barcode) เป็นการเก็บข้อมูลแบบ ๑ มิติ (๑D) จัดเก็บข้อมูลจำนวนน้อย รหัสแท่ง (Barcode) สามารถอ่านได้ด้วยโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ตซึ่งติดตั้งแอปพลิเคชันเพิ่มเติม หรือใช้อุปกรณ์สแกนรหัสแท่งแบบเลเซอร์หรือแบบกล้องถ่ายภาพ ส่วนรหัสคิวอาร์ (QR Code) สามารถอ่านได้ด้วยโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ตโดยไม่ต้องติดตั้งแอปพลิเคชันเพิ่มเติม หรือใช้อุปกรณ์สแกนรหัสแท่งแบบกล้องถ่ายภาพ บุคคลทั่วไปเมื่อสแกนรหัสแท่ง (Barcode) และรหัสคิวอาร์ (QR Code) จะได้เพียงข้อมูลดิบที่ถูกบันทึกไว้ในรหัส กรณีที่ต้องการสืบค้นข้อมูลผู้ลงคะแนนเลือกตั้ง จะต้องมีการกำหนดความหมายของชุดข้อมูลที่ถูกเข้ารหัสไว้ในระบบฐานข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงการสืบค้น

บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เมื่อสแกนรหัสคิวอาร์ (QR Code) ด้านบนของต้นขั้ว กับด้านล่างของบัตรเลือกตั้งแล้วได้ผลลัพธ์แตกต่างกัน กล่าวคือ รหัสคิวอาร์ (QR Code) ด้านบนของต้นขั้ว เมื่อสแกนแล้วปรากฏตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัวเลขอารบิก และเครื่องหมายจุด ตัวอย่างเช่น B2779801.i ซึ่งตรงกับหมายเลขเล่ม ยกเว้นเครื่องหมายจุดและตัวอักษร i และรหัสคิวอาร์ (QR Code) ด้านล่างของบัตรเลือกตั้ง เมื่อสแกนแล้วปรากฏตัวอักษรภาษาอังกฤษและตัวเลขอารบิก ตัวอย่างเช่น BQ83G ซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่ถูกเข้ารหัส (encoding) ต้องนำไปถอดรหัสอีกชั้นหนึ่งเสียก่อน และรหัสที่ถอดออกมาเป็นหมายเลขเล่ม ดังนั้น การสแกนรหัสคิวอาร์ (QR Code) ด้านล่างของ

๙๙

บัตรลงคะแนนเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจะปรากฏหมายเลขเล่มหรือรหัสที่ถอดแล้วได้หมายเลขเล่มในรูปแบบ ๑ สัญลักษณ์ ต่อ ๒๐ ใบ ส่วนบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อสแกนรหัสคิวอาร์ (QR Code) ด้านบนของบัตรเลือกตั้งและรหัสแท่ง (Barcode) ด้านล่างของบัตรเลือกตั้งแล้วได้ผลลัพธ์แตกต่างกัน กล่าวคือ รหัสคิวอาร์ (QR Code) ด้านบนของบัตรเลือกตั้ง เมื่อสแกนแล้วปรากฏตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ภาษาอังกฤษ ตัวอย่างเช่น SWFOTRT ซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่ถูกเข้ารหัส (encoding) ต้องนำไปถอดรหัสอีกชั้นหนึ่งเสียก่อน และรหัสที่ถอดออกมาเป็นหมายเลขเล่ม และรหัสแท่ง (Barcode) ด้านล่างของบัตรเลือกตั้ง เมื่อสแกนแล้วปรากฏตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ภาษาอังกฤษและตัวเลขอารบิก ตัวอย่างเช่น A55588661 ซึ่งตรงกับเลขที่บัตรเลือกตั้งบนต้นข้าว ดังนั้น การสแกนรหัสคิวอาร์ (QR Code) ด้านบนของบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจะปรากฏรหัสที่ถอดแล้วได้หมายเลขเล่มในรูปแบบ ๑ สัญลักษณ์ต่อ ๒๐ ใบ ส่วนการสแกนรหัสแท่ง (Barcode) ด้านล่างของบัตรเลือกตั้งปรากฏหมายเลขบัตร ในรูปแบบ ๑ สัญลักษณ์ต่อ ๑ ใบ

เมื่อพิจารณาบัตรเลือกตั้งแต่ละประเภทแล้วเห็นว่า บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง กำหนดชุดข้อมูลในรหัสคิวอาร์ (QR Code) เป็นหมายเลขเล่ม อยู่ในรูปแบบ ๑ ต่อ ๒๐ กล่าวคือ ชุดข้อมูลหมายเลขเล่ม ๑ ชุด ต่อบัตรเลือกตั้ง ๒๐ ใบ หรือต้นข้าว ๒๐ ใบ ประกอบกับรหัสคิวอาร์ (QR Code) มีการกำหนดชุดข้อมูลการเข้ารหัสผ่านไว้ และเมื่อถอดรหัสแล้วปรากฏหมายเลขเล่มที่ปรากฏบนต้นข้าว เมื่อจับคู่กับลำดับที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ส.ส. ๑/๓) พบรายชื่อผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๒๐ ราย ทั้งนี้ กรณีรหัสคิวอาร์ (QR Code) สามารถระบุตัวตนของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการเฉพาะรายเกิดขึ้นได้เฉพาะกรณีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๒๐ ราย ได้รับบัตรเลือกตั้งเล่มเดียวกัน และลงคะแนนให้ผู้สมัครคนเดียวกันซึ่งมีความเป็นไปได้้น้อยมาก ดังนั้น บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างบัตรลงคะแนนเลือกตั้งกับต้นข้าวได้โดยตรง เนื่องจากต้องนำชุดข้อมูลที่ได้จากการสแกนรหัสคิวอาร์ (QR Code) บนบัตรเลือกตั้งไปถอดรหัสอีกชั้นหนึ่ง ประกอบกับการเข้ารหัสดังกล่าวอยู่ในรูปแบบ ๑ ต่อ ๒๐ ความสามารถในการบ่งชี้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเฉพาะรายมีความเป็นไปได้้น้อยมาก จึงฟังได้ว่า รหัสคิวอาร์ (QR Code) เป็นกรณีที่ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างบัตรเลือกตั้ง ต้นข้าว และบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ส.ส. ๑/๓) ดังนั้น รหัสคิวอาร์ (QR Code) ที่ปรากฏบนบัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง (บัตรสีเขียว) ไม่สามารถเชื่อมโยง สืบค้นกลับ สืบทราบ ตลอดจนสามารถตรวจสอบตัวตนผู้ลงคะแนนรวมถึงผลการลงคะแนนได้

๗๐

ส่วนบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เห็นว่า แม้การสแกนรหัสคิวอาร์ (QR Code) ด้านบนของบัตรเลือกตั้งแล้ว ปรากฏตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์ใหญ่ ตัวอย่างเช่น SWVFOTRT ซึ่งไม่ตรงกับหมายเลขเล่มและหมายเลขบัตร ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นชุดข้อมูลที่ถูกเข้ารหัสไว้และต้องนำไปถอดรหัสอีกชั้นหนึ่งเสียก่อนและได้ข้อมูลมาเป็นหมายเลขเล่มก็ตาม แต่เมื่อสแกนรหัสแท่ง (Barcode) ด้านล่างของบัตรเลือกตั้งแล้ว ปรากฏข้อมูลซึ่งตรงกับหมายเลขบัตรบนต้นขั้วโดยตรง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่มีการเข้ารหัสและไม่ต้องมีการถอดรหัส จึงเป็นข้อมูลที่สามารถรู้ได้ทันทีว่าเป็นหมายเลขบัตรจากต้นขั้วใด โดยหมายเลขบัตรอยู่ในรูปแบบ ๑ ต่อ ๑ กล่าวคือ หมายเลขบัตร ๑ ใบ ต่อบัตรเลือกตั้ง ๑ ใบ ซึ่งต้นขั้วปรากฏลำดับที่และลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ส.ส. ๑/๓) ที่ กปน. ใช้ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ปรากฏเลขประจำตัวประชาชนและที่อยู่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น จึงฟังได้ว่า บัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างบัตรเลือกตั้งกับต้นขั้วได้ผ่านการสแกนรหัสแท่ง (Barcode) บนบัตรเลือกตั้งโดยทันที เนื่องจากไม่ต้องนำชุดข้อมูลที่ได้จากการสแกนรหัสแท่ง (Barcode) บนบัตรเลือกตั้งไปถอดรหัสอีกชั้นหนึ่ง ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสแกนดังกล่าวอยู่ในรูปแบบ ๑ ต่อ ๑ ซึ่งสามารถแบ่งให้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งได้เป็นการเฉพาะราย เป็นกรณีที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างบัตรเลือกตั้ง ต้นขั้ว และบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ส.ส. ๑/๓) จึงฟังได้ว่า รหัสแท่ง (Barcode) ที่ปรากฏบนบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถเชื่อมโยง สืบค้นกลับ สืบทราบ ตลอดจนสามารถตรวจสอบตัวตนผู้ลงคะแนนรวมถึงผลการลงคะแนนได้

ข้อพิจารณาต่อไปมีว่า การใช้รหัสแท่ง (Barcode) และรหัสคิวอาร์ (QR Code) บนบัตรเลือกตั้ง มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๗) มาตรา ๘๓ วรรคสอง และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง หรือไม่

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยทางผู้แทนเพื่อกำหนดว่าบุคคลใดจะเป็นผู้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนของตนโดยอาศัยเสียงข้างมากเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนปวงชน อันเป็นการหล่อหลอมเจตจำนงและความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนโดยผลของคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเป็นเครื่องสะท้อนเจตจำนงของประชาชน หลักการเลือกตั้งโดยลับเป็นหลักประกันพื้นฐานของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อการคุ้มครองสิทธิเลือกตั้งและเสรีภาพในการออกเสียงลงคะแนนของประชาชน

๑๖๐

มิให้การตัดสินใจทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้แทนปวงชนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการข่มขู่ การซื้อเสียง หรือการแทรกแซงจากบุคคลอื่น เพื่อให้เฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้นที่สามารถรู้เนื้อหาของ การตัดสินใจ ในการเลือกตั้งของตนว่าออกเสียงลงคะแนนให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด และเรียกร้องให้รัฐต้องจัดให้มีมาตรการที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองความลับของการออกเสียงลงคะแนดังกล่าว ประเทศไทยได้นำหลักการ เลือกตั้งโดยลับมาบัญญัติเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ และได้บัญญัติทำนองเดียวกันในรัฐธรรมนูญฉบับถาวรเรื่อยมาทุกฉบับ สอดคล้องกับหลักที่ใช้กันอยู่ใน นานาประเทศและสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๘ ข้อ ๒๑ ที่กำหนดให้ เจตจำนงของประชาชนเป็นรากฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล และต้องแสดงออกผ่านการเลือกตั้งที่แท้จริง อย่างสม่ำเสมอ โดยใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างเท่าเทียมและลงคะแนนโดยลับ และกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) ข้อ ๒๕ (บี) ที่กำหนดให้พลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิและโอกาส โดยปราศจากความแตกต่าง และโดยปราศจากข้อจำกัดอันไม่สมควร ในการที่จะออกเสียงหรือได้รับการเลือกตั้งอันแท้จริงตามวาระ ซึ่งมีการออกเสียงโดยทั่วไปและเสมอภาค และโดยการลงคะแนนลับเพื่อประกันการแสดงเจตนาโดยเสรี ของผู้เลือก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยังคงหลักการเลือกตั้งโดยลับไว้ใน มาตรา ๘๓ วรรคสอง ที่บัญญัติให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนน โดยตรงและลับ โดยให้ใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ แบบละหนึ่งใบ และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ บทบัญญัติดังกล่าวรองรับหลักการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งให้กระทำด้วยวิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ เพื่อให้การเลือกตั้งสามารถสะท้อนเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งการออกเสียง ลงคะแนนโดยตรงเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่พลเมืองในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นผู้แสดง การตัดสินใจทางการเมืองด้วยตนเอง โดยพลเมืองแต่ละคนได้กระทำการดังกล่าวผ่านการตัดสินใจลงคะแนน ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนวิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยลับนั้นเป็นวิธีการ ออกเสียงโดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคนตัดสินใจลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรายใดในขณะที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งวิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยลับ โดยทั่วไปแล้วจะให้ผู้ออกเสียงลงคะแนนแต่ละคนทำเครื่องหมายไว้ใน บัตรลงคะแนนภายในคูหาสำหรับลงคะแนนที่จัดไว้อย่างมิดชิด เพื่อป้องกันมิให้ผู้ออกเสียงลงคะแนน ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือถูกแทรกแซงอันมีผลให้การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งดังกล่าวไม่เป็นไปอย่างอิสระ

๒๖

หากการลงคะแนนไม่เป็นความลับหรือสามารถล่วงรู้ได้ว่าผู้ลงคะแนนเลือกใคร อาจทำให้เกิดการข่มขู่หรือชักจูงใจด้วยวิธีการใด ๆ ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่สามารถลงคะแนนได้ตามเจตจำนงอันแท้จริงของตนได้ ซึ่งอาจนำไปสู่การทุจริตการเลือกตั้งหรือบิดเบือนการเลือกตั้งที่แท้จริงและทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๗) ยังบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทยในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมของประเทศเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการกระตุ้นประชาชนให้มีความสำคัญกับการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย และสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยรัฐมีหน้าที่จะต้องมีมาตรการและสร้างหลักประกันในอันที่จะทำให้การออกเสียงลงคะแนนของบุคคลนั้นเป็นไปอย่างอิสระและส่งเสริมให้บุคคลต้องไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งอย่างทั่วถึง

การตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๓ วรรคสอง และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยลับ ต้องตีความไปในทางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบัญญัติให้การออกเสียงลงคะแนนโดยลับเพื่อป้องกันการใช้อิทธิพลหรือแทรกแซงเพื่อบิดเบือนเจตจำนงที่แท้จริงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง เช่น การซื้อเสียง การชักจูงใจให้ลงคะแนนเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรม โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงบริบทการเมืองของประเทศไทยที่ประสบปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งและการซื้อเสียงเลือกตั้งของนักการเมืองและผู้มีอิทธิพลทางการเมืองในพื้นที่ ซึ่งพยายามแทรกแซงและครอบงำเจตจำนงของประชาชนในการออกเสียงลงคะแนน นอกจากทำให้ได้คนที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรมเข้ามาสู่ตำแหน่งและใช้อำนาจรัฐปกครองบ้านเมืองแล้ว บุคคลดังกล่าวจะอาศัยตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ที่ตนมีอยู่ไปใช้แสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือทุจริตคอร์รัปชันเพื่อถนอมทุนคั้นปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเรื้อรังที่บ่อนทำลายระบอบประชาธิปไตยมาอย่างยาวนาน ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว ดังนั้น การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยลับ นอกจากมีความมุ่งหมายให้การลงคะแนนของผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน จะต้องกระทำในลักษณะที่บุคคลอื่นไม่อาจทราบหรือตรวจสอบได้ว่าผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเสียงอย่างไรหรือออกเสียงลงคะแนนให้ผู้สมัครรายใดแล้ว ความลับในการออกเสียงลงคะแนนต้องเป็นความลับโดยบริบูรณ์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่นอกจากตนเองแล้วจะไม่มีบุคคลอื่นทราบได้อีก และไม่สามารถถูกตรวจสอบได้อีกกว่าบัตรเลือกตั้งนั้นใครเป็นผู้ลงคะแนนและลงคะแนนให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด การออกเสียงลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็นความลับเฉพาะตนตลอดไปที่ไม่สามารถมีใครล่วงรู้ได้อีก และรัฐไม่สามารถกระทำการใด ๆ เพื่อให้บัตรเลือกตั้งที่ลงคะแนนแล้ว

๐๒๐

สามารถติดตามย้อนกลับมายังผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้โดยสิ้นเชิงไม่ว่าโดยวิธีใด การตีความในลักษณะดังกล่าว ทำให้การซื้อเสียงลดลงหรือหมดไป เพราะผู้ซื้อเสียงไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าการลงคะแนนให้ตนจริงหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่มุ่งจัดการทุจริตที่เข้มงวด เด็ดขาด เพื่อมิให้ผู้ที่ไม่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ หากตีความให้การออกเสียงลงคะแนนโดยลับหมายถึงความลับแบบมีเงื่อนไข โดยสามารถกำหนดรหัสหรือเครื่องหมายบนบัตรเลือกตั้งให้สามารถเชื่อมโยงย้อนกลับไปที่ระบุตัวตนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้ อาจเป็นช่องทางนำไปสู่การทุจริตและซื้อเสียงเลือกตั้งและใช้อิทธิพลหรือแทรกแซงเพื่อทำให้รู้ได้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนให้ผู้สมัครรายใดอันทำให้การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งไม่เป็นความลับในที่สุด และการตีความในลักษณะดังกล่าว นอกจากส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งในระดับประเทศแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ปรับปรุงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐ วรรคสอง บัญญัติให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับเช่นเดียวกัน ซึ่งการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นดังกล่าวหน่วยการเลือกตั้งจะมีขนาดเล็กและจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละหน่วยมีจำนวนไม่มาก ยิ่งสุ่มเสี่ยงต่อการทุจริตและซื้อเสียงเลือกตั้งและใช้อิทธิพลหรือแทรกแซงเพื่อรู้ตัวตนผู้ลงคะแนนเลือกตั้งและผลการออกเสียงลงคะแนนได้ไม่ยาก

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า รหัสคิวอาร์ (QR Code) ที่ปรากฏบนบัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง (บัตรสีเขียว) ไม่สามารถเชื่อมโยง สืบค้นกลับ สืบทราบ ตลอดจนสามารถตรวจสอบตัวตนผู้ลงคะแนน รวมถึงผลการลงคะแนนได้ ย่อมไม่ขัดต่อหลักการเลือกตั้งโดยลับ ส่งผลให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๓ วรรคสอง และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง ส่วนรหัสแท่ง (Barcode) ที่ปรากฏบนบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ (บัตรสีชมพู) สามารถเชื่อมโยง สืบค้นกลับ สืบทราบ ตลอดจนสามารถตรวจสอบตัวตนผู้ลงคะแนนรวมถึงผลการลงคะแนนได้ ย่อมไม่ขัดต่อหลักการเลือกตั้งโดยลับ ส่งผลให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๓ วรรคสอง

กรณีผู้ถูกร้องทั้งสามโต้แย้งว่า การใช้รหัสแท่ง (Barcode) เป็นวิธีการเพื่อให้สามารถตรวจสอบกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมได้ เพื่อตรวจสอบจำนวนบัตรเลือกตั้งที่พิมพ์ ป้องกันการเกิดบัตรขยำ และการปลอมแปลงบัตรเลือกตั้งและตรวจสอบการทุจริตการเลือกตั้งนั้น เห็นว่า

๐๖

แม้รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระมีหน้าที่และอำนาจในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม เช่น ควบคุมการดำเนินการเลือกตั้ง ดำเนินการกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม รวมถึงการกำหนดรูปแบบบัตรเลือกตั้ง จำนวนบัตรเลือกตั้ง การเก็บรักษาบัตรเลือกตั้ง ตลอดจนบริหารจัดการเกี่ยวกับบัตรเลือกตั้ง โดยอาจกำหนดรหัส หรือเครื่องหมาย หรือข้อความอื่นใดเพิ่มเติมเป็นกรณีพิเศษในบัตรเลือกตั้งโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าเพื่อป้องกันการปลอมแปลงบัตรเลือกตั้งได้ก็ตาม แต่การกำหนดรหัส หรือเครื่องหมาย หรือข้อความอื่นใดในบัตรเลือกตั้งดังกล่าว ต้องไม่สามารถเชื่อมโยง สืบค้นกลับ สืบทราบ ตลอดจนสามารถตรวจสอบตัวตนผู้ลงคะแนนรวมถึงผลการลงคะแนนได้ เพราะหากสามารถเชื่อมโยงย้อนกลับมายังผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้แล้ว แม้ยังไม่มีเปิดเผยตัวตนของบัตรเลือกตั้งใบใดหรือยังไม่มีเชื่อมโยงก็ตาม ถือว่าได้กระทบต่อหลักการเลือกตั้งโดยลับแล้ว เพราะรัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะได้ลงคะแนนอย่างเป็นความลับและการลงคะแนนของตนเองจะเป็นความลับตลอดไป ไม่ใช่เพียงการไม่มีการเปิดเผยในทางปฏิบัติ การเป็นความลับจึงมิใช่สถานะที่มีอยู่ตราบเท่าที่ยังไม่มีการเปิดเผย การเป็นความลับที่แท้จริงต้องเป็นสถานะที่การเปิดเผยนั้นเป็นไปไม่ได้โดยสิ้นเชิง ความลับที่อาจถูกเปิดเผยได้เมื่อใดก็ตามที่มีเหตุอันมิใช่ความลับ และบัตรเลือกตั้งที่มีรหัสซึ่งสามารถติดตามย้อนกลับมายังผู้ใช้สิทธิได้ ย่อมไม่อาจถือได้ว่าเป็นการลงคะแนนโดยลับตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ยังมีวิธีการอื่นที่ผู้ถูกร้องทั้งสามสามารถนำมาใช้เพื่อตรวจสอบจำนวนบัตรเลือกตั้งที่พิมพ์ป้องกันการเกิดบัตรแข่ง และการปลอมแปลงบัตรเลือกตั้ง โดยไม่สามารถเชื่อมโยงย้อนกลับมายังผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งถึงผลการลงคะแนนได้ ข้อโต้แย้งดังกล่าวของผู้ถูกร้องทั้งสามจึงไม่อาจรับฟังได้

ส่วนกรณีผู้ถูกร้องทั้งสามโต้แย้งว่า มาตรการเก็บรักษาต้นขั้วและบัตรเลือกตั้งที่ลงคะแนนแล้ว ไม่มีการจัดเก็บในระบบฐานข้อมูล และรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้บุคคลใดนำต้นขั้วและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาเทียบกับบัตรเลือกตั้งเพื่อสืบย้อนกลับระบุตัวตนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวดไม่อาจนำต้นขั้วและบัตรเลือกตั้งที่เก็บแยกรักษาไว้เพื่อนำมาสืบค้นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดลงคะแนนให้ผู้สมัครคนใดอย่างเด็ดขาดนั้น เห็นว่า การที่กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนดให้ภายหลังการเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้องทั้งสามเก็บรักษาบัตรเลือกตั้งและต้นขั้วบัตรเลือกตั้งให้ปลอดภัยเพื่อป้องกันมิให้มีการเปิดเผยต่อบุคคลหรือสาธารณะ เว้นแต่กรณีจำเป็นอย่างยิ่งตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้นที่จะเปิดหีบบัตรเลือกตั้งได้ เช่น กรณีที่ผลการนับคะแนนปรากฏว่าจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ตรงกับ

๙๖

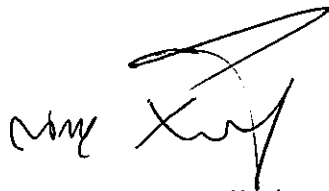
จำนวนบัตรเลือกตั้งที่ใช้ออกเสียงลงคะแนน เพื่อตรวจสอบว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือไม่ ซึ่งเป็นกระบวนการคนละขั้นตอนกับการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งโดยลับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๓ วรรคสอง และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีเจตนารมณ์ให้การออกเสียงลงคะแนนเป็นความลับตลอดไปและเป็นสถานะที่การเปิดเผยนั้นเป็นไปไม่ได้โดยสิ้นเชิง ไม่ใช่เป็นความลับอยู่เพียงตราบเท่าที่ยังไม่มีการเปิดเผยเท่านั้น ข้อโต้แย้งดังกล่าวของผู้ร้องทั้งสามจึงไม่อาจรับฟังได้

ดังนั้น เห็นว่า การกำหนดรูปแบบและจัดพิมพ์บัตรเลือกตั้งโดยมีการใช้รหัสแท่ง (Barcode) บนบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๙ โดยสามารถเชื่อมโยง สืบค้นกลับ สืบทราบ ตลอดจนสามารถตรวจสอบตัวตนผู้ลงคะแนนรวมถึงผลการลงคะแนนได้ ทำให้การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งไม่เป็นการลงคะแนนโดยลับ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญละเมิดสิทธิเลือกตั้งและเสรีภาพในการออกเสียงลงคะแนนของผู้ร้องเรียนและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินสมควรแก่เหตุ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๗) และมาตรา ๘๓ วรรคสอง โดยปัญหาความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อย่อมไม่มีผลกระทบต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งแต่อย่างใด เนื่องจากการออกเสียงลงคะแนนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การนับคะแนน การรวมคะแนน และการประกาศผลการเลือกตั้ง แยกต่างหากจากกัน อย่างเด็ดขาดระหว่างบัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และข้อเท็จจริงปรากฏว่ากรณีดังกล่าวเกิดขึ้นกับการเลือกตั้งทุกหน่วยทุกเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ ย่อมส่งผลให้พรรคการเมืองและผู้ได้รับเลือกตั้งทั้งหมดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๙ ต้องเสียไป เนื่องจากขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและเป็นอันใช้บังคับมิได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง อันมีผลเป็นการเพิกถอนเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อตามประกาศผลการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวทั้งหมด และไม่อาจเลื่อนผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๒) และเมื่อกำหนดระยะเวลาที่จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปอันเนื่องมาจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้ล่วงหน้าหกสิบวันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคสาม ไปแล้ว เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้น

๐๖

ต่อไปมีความเที่ยงธรรมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ จึงให้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยดำเนินการให้มีพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปอันเนื่องมาจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันแต่ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคสามต่อไป และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่เลือกตั้งเข้ามานั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามที่กำหนดให้มีการใช้รหัสแท่ง (Barcode) บนบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๗) และมาตรา ๘๓ วรรคสอง อันเป็นการละเมิดสิทธิเลือกตั้งและเสรีภาพในการออกเสียงลงคะแนนของผู้ร้องเรียนและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นต่อไป จึงให้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยดำเนินการให้มีพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปอันเนื่องมาจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันแต่ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคสามต่อไป และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่เลือกตั้งเข้ามานั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

(นายณกต เทพพิทักษ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ